

The image shows the interior of a Gothic church, characterized by its high, vaulted ceilings and pointed arches. The architecture is light-colored, possibly stone or plaster, and features several tall, narrow windows with intricate tracery. The perspective is from the nave, looking towards the altar area. The text is overlaid on the lower half of the image.

**Nova notícia sobre la construcció
de l'església gòtica
de Santa Maria de Montblanc (1338)**

Joan Maria Quijada Bosch

Nova notícia sobre la construcció de l'església gòtica de Santa Maria de Montblanc (1338)

Joan Maria **Quijada Bosch**

jmquijadabosch@gmail.com

Resum: Aportació d'un nou document relacionat amb la construcció de l'església gòtica de Santa Maria la Major de Montblanc, que juntament amb les dades que ja es coneixen ha de permetre entendre millor el seu procés constructiu.

Paraules clau: Montblanc, arquitectura gòtica, història de l'art

Malgrat la manca de documentació directa sobre la construcció de l'actual església gòtica de Santa Maria de Montblanc, hom ha pogut traçar les diferents etapes constructives de l'edifici. Els autors que han treballat la qüestió s'han valgut de diverses fonts indirectes: l'heràldica que trobem dins del temple, documentació relativa als beneficis fundats a l'església o referències en testaments.

Les obres de construcció de l'actual temple bastit sobre l'antic romànic començaren a final del segle XIII o principi del XIV. Els treballs s'iniciaren per la capçalera i com passa en qualsevol obra d'aquesta envergadura, les dificultats econòmiques allargaren el projecte en el temps, fins a mitjan del segle XVI. Entre 1313 i 1343 les famílies més importants de la vila contribuïren econòmicament amb l'inici de les obres i fundaren beneficis en les capelles de l'absis. Uns anys més tard, entre 1352 i 1359, es té constància de la presència del mestre anglès Reinard des Fonoll. Sembla ser, que després les obres s'aturaren, segurament com a conseqüència de la pesta. El 1398 amb la contractació per part de la universitat de Montblanc del mestre Pere Ciroll, els treballs foren repesos, fins a l'entrada del nou segle. No serà fins a mitjan del segle XVI que es continuaran les obres. A les acaballes de la centúria, sota la direcció dels mestres Martí i Pere Martí Miró, es procedí a la decoració de la porta principal del temple. Els darrers treballs es realitzaren durant el primer quart del mil set-cents.¹

L'absència de documentació sobre la construcció del temple possiblement és conseqüència dels estralls que han patit els arxius locals al llarg del temps. El 22 de setembre de 1642, l'exèrcit castellà assaltà la vila, en plena Guerra dels Segadors, provocant la destrucció de bona part de l'arxiu parroquial.² I, per altra banda, quan l'exèrcit francès, l'any 1813, es va retirar de la ciutat de Tarragona va dinamitar el palau arquebisbal i el castell del Patriarca, perdent-se així, gairebé en la seva totalitat, l'arxiu episcopal, de la cúria i del vicariat eclesiàstic. Tot i aquest daltabaix, es va salvar un petit lot de documentació, entre aquesta la que actualment forma la sèrie del *Registra negotiorum*. Es tracta d'uns llibres, on a semblança dels registres de la cancelleria reial, hi trobem la regesta de la documentació oficial despatxada diàriament des de la cúria episcopal.

En el segon *Registra negotiorum* és on hem localitzat el document que donem a conèixer. El volum en qüestió està format per les restes de quatre registres diferents, relligats que actualment integren una sola unitat.³

A les 6 nones d'agost de 1338, durant l'estada de l'arquebisbe Arnau Cescomes a Valls, i en resposta a una petició dels prohoms de la vila de Montblanc, relacionada amb les obres que s'estaven duent a terme del nou temple, va autoritzar l'enderroc de l'abadia i d'una part del celler que el prelat tenia al costat mateix d'aquesta, a fi que poguessin continuar les obres d'ampliació de l'edifici. A canvi, la vila havia de costejar la construcció d'una nova abadia pel rector i restituir el celler. Aquesta nova abadia havia de bastir-se sobre el trespol del celler, però abans aquest s'havia de reforçar per tal d'evitar que aquesta nova edificació provoqués desperfectes a l'interior del celler.

Apèndix documental

L'arquebisbe Arnau Cescomes concedeix utilitzar l'espai que ocupa l'abadia i una part del celler que hi ha al costat per prosseguir les obres d'ampliació de l'església de santa Maria de Montblanc.

«Arnaldus etc. Dilectis in Christo probis hominibus Montisalbi salutis in Domino. Cum a nobis petitur quod iustum et honestum est tam vigor equitatis quod ordo exigit rationiis ut id per sollicitudinem nostri officii ad debitum pro ducatur effectum a hinc est quod cum vos zelo accedit

devotionis ad operandum decorandum et augmentandum ecclesiam maiorem seu babtismalem dicit loci totis viribus laboretis ad quam quidem decorandam seu augmentandam, abbacia ipsius loci et pars cuiusdam cellarii quod nos habemus juxta abbaciam dicti loci, necessarii existunt. Nos volentes hinc vestro sancto proposito complacere, vobis concedimus quod dictas abbaciam et partem cellarii ad opus seu ampliandam dictam ecclesiam recipere valeatis. Ita tamen quod nos vestris sumptibus et expensis faciatis rectorem dicte ecclesie eque bonum hospicium sive abbaciam qualiter est illud quod nunc dictus rector habet in loco predicto. Teneamini instaurare restituere seu emendare partem dicti cellarii sive de domibus abbacie sive de aliis circumiiciniis ipsis cellario. Et concedimus etiam vobis quod super tectum dicti nostri cellarii possitis construere domos ad opus abbacie predictae. Ita tamen quod antequam ibidem edificiere seu superponere incipiatis tectum dicti cellarii de volta gispi cum bonis trabis et firmis faciatis taliter quod nec pulvis seu stilbicidia posseret aliquo tempore cadere supra dolia cellarii supra dicti. Datum in loco de Vallibus VI none augusti anno [1338] etc».

Notes

- 1.- Per conèixer més sobre el procés constructiu del temple vegeu els articles que tracten el tema: Felip Sànchez, Jaume. «L'església gòtica de Santa Maria de Montblanc», *Aplec de Treballs*, (Montblanc), 8, (1987), p. 75-101; Liaño Martínez, Emma, «Un estudio de fisonomia urbana: el proceso constructivo de los templos góticos tarraconenses con motivo de la peste de 1348» , *Universitas Tarraconensis*, (Tarragona), 6, (1983-84), p. 77-79; Palau i Dulcet, Antoni. *Guia de Montblanch*, Barcelona, 1931, p. 79-94. Felip Sànchez, Jaume. «Troballa de les restes de l'antiga església romànica de Santa Maria de Montblanc», *Aplec de Treballs*, (Montblanc), 26, (2008), p. 115-124.
- 2.- AHAT, Montblanc. Parròquia de Santa Maria la Major. Llibre de misses i fundacions (1642-1645), Reg. 59, UC: 566, f. s/n.
- 3.- AHAT.- Vicariat i oficialat eclesiàstic. *Registra de negotiorum* (1338-1350), UC: 2, f. 78v-79r.

Rebuda: juny 2019

Valoració: Dr. Manuel Fuentes Gasó.

Acceptació: agost 2019.